

СТАНОВИЩЕ

От доц. д-р Костадин Кирилов Нушев

СУ „Св.Климент Охридски“ Богословски факултет

*За дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен
„доктор“ на Радосвета Хубанчева – Цветкова на тема:*

“Проблемът за човешкото тяло в християнската философия – съвременни проблеми“

Професионално направление Философия (2.3.)

Заповед № РД-09-127/21.02.2018

Представеният за публична защита дисертационен труд на Радосвета Хубанчева – Цветкова е посветен на важна и актуална тема от областта на съвременната християнска философия, която изследва проблема за човешкото тяло. Темата за човека е актуална, интересна и значима както за систематическото богословие, така и за философската антропология. Като пресечна точка между богословието и философията темата за човека и човешкото тяло в съвременните антропологични направления е особено значима за хуманитарните науки, защото поставя в центъра на философските изследвания проблема за тялото в онтологичен, епистемологичен и аксиологичен план. Тези три основни перспективи и техните проекции в съвременните философски учения и идейни направления са предмет на предложения дисертационен труд. По своя предмет, методи и идеен обхват съдържанието на представената дисертация се движи в границите на съвременната християнска философска антропология и предлага проблемен анализ и систематичен обзор на по-важни и значими теоретични възгледи за човека и идейни постановки за човешкото тяло.

1.Общо описание на дисертационния труд

По своята структура и план на изложение дисертацията е изградена от увод, три глави и заключение, в рамките на които изследваният проблем е разгледан едновременно в историческа и систематична перспектива. Християнството разкрива пълнотата на човешкото битие, произтичащо от Бога, и достойнството на човека като разумно същество и свободна личност. В сътворената от Бога природа на човека са съчетани в битийна пълнота и екзистенциално единство разумна душа и тяло. Проблемът за човешкото тяло е един от важните аспекти на библейската, патристичната и систематичната християнска антропология, която се основава върху фундаменталната истина за пълнотата на човешкото битие и интегралната цялост на човешката личност. Човекът е сътворен от Бога като хармонично двусъставно единство на разумна душа и тяло (Бит. 2:7) и тази истина е фундаментална за християнството. В историята на християнската философия през

вековете е налице богата традиция на взаимодействие и съчетаване на основни понятия и антропологични категории на библейското учение за човека и античната философска мисъл, сред които най-важни са понятията за „душа“ и „тяло“, които изграждат в пълнота метафизичните основи на психо-физическото единство на човека. Според Блажени Августин „човекът е разумна душа, която има тяло“. Връзката и единството между душата и тялото в пълнотата на човешкото битие е една от водещите теми на християнската философска антропология през вековете. Широка панорама на тези антропологични проблеми, и в частност редица метафизични въпроси за човешкото тяло, се съдържат в рамките на първата глава от дисертацията. Основните идейни насоки на християнския религиозно-философски синтез на древно-гръцкото учение и библейските истини за човека в рамките на християнския възглед за неговото битие, и главно по-важни аспекти от учението за тялото, са разкрити в систематична пълнота в тази първа част от дисертационното изследване през призмата на библейските и философски концепции.

Втората глава от съдържанието на представената дисертация разглежда модерните философски визии за човека и основните антропологични възгледи и концепции, които се разгръщат в европейската философия на Новото време, а също и съответстващите на това обновление нови тенденции на християнската религиозна философия. Чрез своето духовно битие човекът се проявява като разумно, културно и социално същество, но същевременно чрез физическото си тяло е част от природната действителност и се проявява като природно същество, което е част от тукашната емпирична действителност. Третата глава от дисертационното изследване е посветена на съвременните философски направления и християнската философска рефлексия върху проблема за човека и неговата телесност. Тук са разгледани важните въпроси за психо-физическия паралелизъм и съотношението между съзнанието и тялото като проблем в съвременната философска антропология. Човекът в съвременния свят, според редица християнски философски схващания, е изгубил посоката и целта на своето духовно движение в живота и тази екзистенциална ситуация се разкрива най-ярко в различни аспекти на постмодерната философска нагласа. Човекът е загубил метафизичната дълбочина на своето съществуване и сякаш е забравил за своята сътвореност, за високото си предназначение или за личния си грях и отговорност пред Бога за своя живот. Тези екзистенциални състояния се разкриват в много от съвременните философски направления като натурализма, егоцентричния индивидуализъм или постмодернизма, в рамките на които се установява и съответното предметяване на тялото или превръщането му в бездушна вещь или източник на удоволствие, което от своя страна е знак за дехуманизиране и деперсонализация на човека. Към този кръг проблеми в днешно време се прибавят и редица въпроси на биоетиката или биотехнологичните експерименти, които имат отношение към тялото или телесните аспекти на човешката идентичност и лично достойнство.

2. Актуалност на проблема и основни тези на дисертационния труд

Темата за мястото и значението на тялото в системата на християнската философска антропология, и по-точно предложенният опит за систематичен обзор на по-важните съвременни философски и богословски рефлексии върху християнското учение

за тялото и човешката телесност, се намират в центъра на представения дисертационен труд и са разгледани в една широка идейна панорама. През целия XX век в областта на философията и етиката се засилват чувствително антропологичните изследвания и се задълбочава все повече философското познание върху различните измерения и перспективи на човека и неговата разумна природа. Много учени и философи в днешно време изследват различни аспекти на антропологията и осмислят по свой начин отделни измерения на трудноизследимото битие на човека. В своите философски изследвания те търсят фундаменталните истини за човека и се стремят да формулират неговите основни характеристики, които го конституират като разумно битие и свободна личност. В представения дисертационен труд на фона на множество съвременни философски учения е представена спецификата на човека като разумно, духовно и нравствено същество, което е надарено от Бога със свобода и отговорност да търси истината, да се стреми към доброто и да се самоопределя съзнателно и целенасочено по отношение на нравствените ценности и норми. Според християнството човекът като личност е богоподобно същество и е призван да реализира творчески духовните ценности в заобикалящия го свят. От своя страна философската антропология като самостоятелна систематична дисциплина през XX век се стреми да изгради адекватен образ на човека като интегрира във възможната пълнота научните данни и философски истини за неговото битие. В тази плоскост на интердисциплинарно взаимодействие, и взаимно проникване на фундаментални идеи за човека между християнската философия и философската антропология, се разгръщат и критичните размисли и рефлексии за човека и неговата телесност в предложеното дисертационно изследване.

В критичен и систематичен порядък във втората глава от дисертационния труд са разкрити модерните тенденции на обновление на християнската философска антропология, която възприема основните принципи, ценности и насоки на този нов „антропологичен поврат“ във философията на Новото време, който води до ново осмисляне на достойнството на човека и неговата личност. Това персонално единство и индивидуална идентичност на човека се осмислят като пълнота на неговата двусъставност като психо-телесно същество и висока оценка за неговото тяло. Проблематиката на философското осмисляне на тялото в съвременната християнска антропология е представена в дисертационния труд контекста на водещите направления на християнския екзистенциализъм и персонализъм. Човешката екзистенция е опит от единството на разумната душа и физическата реалност на тялото, а философската рефлексия за човешкото битие и съществуване съвместява в самосъзнанието на човека това двойно измерение на неговото битие като духовно и природно същество. Съвременната антропологична наука в своите изследвания се доближава от своя страна до християнската персоналистична визия за човека, в която се съдържа основната истина за човешкото битие като микрокосмос и синтез между видимата природа и невидимото духовно битие. В третата глава на дисертационното изследване проблемът за тялото в християнската философия се разглежда в контекста на съвременните антиметафизични, рационалистични, натуралистични и постмодерни направления в антропологията, които водят до обезценяване на човешкото достойнство, предметяване на неговото тяло или обективизиране на човешкото съществуване и загуба на духовната дълбочина и вътрешен

екзистенциален център на личността. От християнска гледна точка в този процес на екстериоризация и обективизиране на човека като духовно същество и свободна личност най-пагубни са нравствените измерения, последици и промени, които водят до трансформации на човешкото съзнание или инструментализиране на тялото.

3. Изводи и заключение

Като цяло дисертационното изследване на Радосвета Хубанчева-Цветкова отговаря на изискванията на закона и академичните стандарти за докторско изследване и постига успешно своите изследователски цели и задачи. Проблематиката за онтологията и аксиологията на човешкото тяло в съвременната християнска антропологична философия е представена систематично и задълбочено на фона на широка изворова основа от релевантни богословски текстове и богата философска критично литература, която е свързана непосредствено с основните компоненти на темата. Авторефератът на дисертационното изследване представя коректно и адекватно основните тези и изводи на автора. Налице са необходимите публикации по темата в специализирани научни издания.

В заключение, въз основа от направените изводи и в резултат на посочените достойнства на дисертационното изследване, препоръчвам на научното жури да присъди на дисертантката Радосвета Хубанчева-Цветкова образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление Философия (2.3.).

София
Нушев.....

Доц. д-р К.

25.03.2018 г.